ISNN 3030-3907

2026
MAY
ISSUE - 5
VOLUME - 3

DEVELOPMENT OF SCIENCE

scientific journal

Development of science

Ilmiy jurnal

MAY 2026
Issue - 5, VOLUME - 3

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

O‘ZBEK MILLIY TAOMLARI BILAN BOG‘LIQ LEKSIK BIRLIKLARNING QIYOSIY TAHLILI

Bobojonova Zarina Rashidovna
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti katta o‘qituvchisi
E-mail: Zarinabobojonova83@gmail.com
0009-0003-8607-9695

Annotatsiya. Mazkur maqolada o‘zbek milliy taomlari bilan bog‘liq leksik birliklarning lingvistik va lingvomadaniy xususiyatlari qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida o‘zbek, ingliz va rus tillaridagi gastronomik terminlarning semantik, strukturaviy hamda pragmatik jihatlari o‘rganildi. Milliy taom nomlarining boshqa tillarga transliteratsiya, transkripsiya, tavsifiy tarjima va semantik moslashtirish orqali o‘tishi tahlil qilindi. Shuningdek, taom nomlarining xalq madaniyati, mentaliteti va milliy qadriyatlarni ifodalashdagi o‘rni ochib berildi. Tadqiqot natijasida gastronomik leksika tarjimasida lingvomadaniy omillar muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi.

Kalit so‘zlar: gastronomik leksika, milliy taomlar, lingvomadaniyat, qiyosiy tahlil, transliteratsiya, semantika, pragmatika, o‘zbek tili, ingliz tili, rus tili.

Abstract. This article comparatively analyzes the linguistic and linguacultural features of lexical units related to Uzbek national cuisine. The study examines the semantic, structural, and pragmatic aspects of gastronomic terminology in Uzbek, English, and Russian languages. Special attention is paid to the translation methods of national food names, including transliteration, transcription, descriptive translation, and semantic adaptation. The research also highlights the role of food names in expressing national culture, mentality, and traditions. The findings demonstrate that linguocultural factors play a significant role in the translation and interpretation of gastronomic vocabulary.

Keywords: gastronomic vocabulary, national dishes, linguacultural, comparative analysis, transliteration, semantics, pragmatics, Uzbek language, English language, Russian language.

Аннотация. В данной статье проводится сравнительный анализ лексических единиц, связанных с узбекскими национальными блюдами, с точки зрения их лингвистических и лингвокультурологических особенностей. В ходе исследования были изучены семантические, структурные и прагматические аспекты гастрономической терминологии в узбекском, английском и русском языках. Особое внимание уделяется способам передачи названий национальных блюд посредством транслитерации, транскрипции, описательного перевода и семантической адаптации. Также раскрывается роль названий блюд в отражении национальной культуры, менталитета и традиций народа. Результаты

исследования показали, что лингвокультурологические факторы играют важную роль при переводе гастрономической лексики.

Ключевые слова: гастрономическая лексика, национальные блюда, лингвакультурология, сравнительный анализ, транслитерация, семантика, прагматика, узбекский язык, английский язык, русский язык.

KIRISH.

Til insoniyatning tarixiy tajribasi, madaniyati, tafakkuri va milliy qadriyatlarini saqlovchi hamda avloddan-avlodga yetkazuvchi eng muhim ijtimoiy hodisalardan biri hisoblanadi. Har bir xalqning milliy o‘ziga xosligi uning tilida, ayniqsa milliy-madaniy birliklarida yaqqol namoyon bo‘ladi. Bunday birliklar qatoriga gastronomik leksika ham kiradi. Gastronomik birliklar xalqning turmush tarzi, ijtimoiy munosabatlari, iqtisodiy faoliyati, urf-odatlari va mentaliteti bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, lingvomadaniyatning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

O‘zbek xalqi qadimdan boy oshxona madaniyatiga ega bo‘lib, milliy taomlar xalqning kundalik hayoti, marosimlari va diniy-ijtimoiy an’analarida muhim o‘rin egallagan. Ayniqsa “osh”, “sumalak”, “non”, “manti”, “somsa”, “lag‘mon”, “norin”, “halim” kabi taomlar nafaqat oziq-ovqat nomi, balki milliy madaniyat, mehmondo‘stlik, birlik va qadriyatlar timsoli sifatida ham qadrlanadi. Shu sababli gastronomik birliklarni lingvistik jihatdan o‘rganish tilshunoslikning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Hozirgi globallashuv davrida o‘zbek milliy oshxonasiga bo‘lgan xalqaro qiziqish ortib bormoqda. O‘zbek milliy taomlari xalqaro gastronomik festivallar, internet platformalari, ijtimoiy tarmoqlar, turistik reklamalar va xorijiy restoranlar orqali dunyo miqyosida keng targ‘ib qilinmoqda. Bu esa o‘zbek gastronomik birliklarining boshqa tillarga faol kirib borishiga sabab bo‘lmoqda. Ayniqsa ingliz va rus tillarida o‘zbek milliy taom nomlarining qo‘llanishi, ularning tarjima qilinishi va semantik moslashuvi alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Gastronomik leksika tarjimasida bir qator muammolar kuzatiladi. Milliy taom nomlari ko‘pincha boshqa tillarda to‘liq ekvivalentga ega bo‘lmaydi. Shu sababli tarjimada transliteratsiya, transkripsiya, kalkalash, tavsifiy tarjima va semantik moslashtirish kabi usullardan foydalaniladi. Biroq har bir usul milliy koloritni turli darajada aks ettiradi. Masalan, “osh” so‘zining ingliz tilida “pilaf” tarzida berilishi taomning umumiy mazmunini ifodalasa-da, uning marosimiy va milliy xususiyatlarini to‘liq ochib bera olmaydi.

Mazkur maqolaning dolzarbligi gastronomik leksikaning lingvomadaniy va qiyosiy jihatdan yetarlicha o‘rganilmaganligi bilan belgilanadi. Ayniqsa o‘zbek milliy taomlari bilan bog‘liq leksik birliklarning ingliz va rus tillaridagi

ISSN 3030-3907

ifodalanish usullarini qiyosiy tahlil qilish zamonaviy tilshunoslik va tarjimashunoslik uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Tadqiqotning maqsadi o‘zbek milliy taomlari bilan bog‘liq leksik birliklarning semantik, strukturaviy, pragmatik va lingvomadaniy xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilar:

- o‘zbek milliy taomlari bilan bog‘liq leksik birliklarni aniqlash va tasniflash;
- gastronomik birliklarning semantik tarkibini o‘rganish;
- ingliz va rus tillarida qo‘llanilayotgan tarjima usullarini aniqlash;
- gastronomik leksikaning lingvomadaniy xususiyatlarini tahlil qilish;
- tarjima jarayonida yuzaga keladigan semantik va pragmatik muammolarni yoritish;
- milliy taom nomlarining xalqaro kommunikatsiyadagi o‘rnini baholash.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Mazkur ilmiy tadqiqotda o‘zbek milliy taomlari bilan bog‘liq leksik birliklarning lingvistik va lingvomadaniy xususiyatlarini chuqur o‘rganish maqsadida bir nechta zamonaviy ilmiy metodlardan foydalanildi. Tadqiqot kompleks yondashuv asosida olib borildi va unda qiyosiy tilshunoslik, semantika, lingvomadaniyat hamda tarjimashunoslikning nazariy tamoyillariga tayangan holda tahlillar amalga oshirildi.

Tadqiqotning empirik bazasini o‘zbek, ingliz va rus tillaridagi gastronomik birliklar tashkil etdi. Materiallar sifatida o‘zbek milliy taomlari nomlari, gastronomik lug‘atlar, ilmiy maqolalar, turistik broshyuralar, restoran menyulari, internet saytlari va tarjima matnlaridan foydalanildi.

Qiyosiy-tipologik metod

Qiyosiy-tipologik metod yordamida o‘zbek, ingliz va rus tillaridagi gastronomik birliklarning umumiy va farqli jihatlari tahlil qilindi. Ushbu metod orqali quyidagi masalalar o‘rganildi:

- milliy taom nomlarining fonetik shakllari
- leksik birliklarning morfologik moslashuvi
- grammatik o‘zgarishlar
- semantik ekvivalentlik darajasi

Masalan, “palov” so‘zining ingliz tilida “pilaf”, rus tilida esa “плов” shaklida qo‘llanishi qiyosiy jihatdan tahlil qilindi.

Semantik tahlil metodi

Semantik tahlil yordamida gastronomik birliklarning ma’no tuzilishi va konnotativ xususiyatlari o‘rganildi. Tadqiqot davomida taom nomlarining ikki xil semantik qatlamga ega ekanligi aniqlandi:

1. Denotativ ma’no – taomning oziq-ovqat sifatidagi ma’nosi;

ISSN 3030-3907

2. Konnotativ ma’no – milliy-madaniy va ramziy mazmun.

Masalan, “sumalak” so‘zi nafaqat taom nomi, balki Navro‘z, yangilanish va birlik ramzi sifatida ham qo‘llaniladi.

Lingvomadaniy metod

Lingvomadaniy tahlil gastronomik birliklarning xalq madaniyati va mentalitetidagi o‘rnini aniqlash imkonini berdi. Bu metod yordamida:

- taom nomlarining marosimlar bilan bog‘liqligi
- milliy qadriyatlarni ifodalashdagi roli
- mehmondo‘stlik va ijtimoiy munosabatlar bilan aloqasi
- milliy konsept sifatidagi ahamiyati tahlil qilindi

Masalan, o‘zbek madaniyatida “osh” to‘y, bayram va marosimlarning ajralmas qismi sifatida talqin qilinadi.

Tavsifiy metod orqali gastronomik birliklarning qo‘llanish kontekstlari va tarjima variantlari izohlandi. Ingliz va rus tillarida bir xil taom nomining turlicha ifodalanishi misollar asosida ko‘rsatildi.

Statistik va kuzatish metodlari

Tadqiqot davomida gastronomik birliklarning qo‘llanish chastotasi ham kuzatildi. Ayniqsa internet manbalari va xorijiy restoran menyularida o‘zbek milliy taomlari nomlarining qay darajada qo‘llanilishi tahlil qilindi.

Tadqiqotning ilmiy ishonchliligi turli ilmiy manbalar, qiyosiy tahlillar va autentik matnlarga tayangan holda ta’minlandi.

NATIJALAR.

Tadqiqot davomida o‘zbek milliy taomlari bilan bog‘liq leksik birliklarning ingliz va rus tillarida qo‘llanishiga oid bir qator lingvistik va lingvomadaniy xususiyatlar aniqlandi.

1. Gastronomik birliklarning transliteratsiya orqali o‘zlashuvi

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, o‘zbek milliy taomlari nomlari ingliz va rus tillariga asosan transliteratsiya yo‘li orqali kirib borgan. Ayniqsa ingliz tilida milliy koloritni saqlash maqsadida asl talaffuzga yaqin shakllar qo‘llaniladi.

Rus tilida gastronomik birliklarning ko‘pchiligi faol lug‘at qatlamiga kirib ulgurgan. Masalan, “плов”, “манты”, “лагман” kabi birliklar nafaqat milliy taom nomi sifatida, balki kundalik nutqda keng qo‘llaniladigan leksik birliklarga aylangan.

Ingliz tilida esa bu birliklar ko‘proq ekzotik va etnik oshxona elementi sifatida qo‘llaniladi.

2. Tavsifiy tarjimaning ustuvorligi

Ingliz tilida gastronomik birliklarning ma’nosini tushuntirish uchun tavsifiy tarjima keng qo‘llaniladi. Tadqiqot davomida quyidagi misollar kuzatildi:

Somsa — traditional baked pastry filled with meat and onions;

ISSN 3030-3907

Lagman — hand-pulled noodle soup with vegetables and meat;
Chuchvara — small dumplings served in broth;
Sumalak — traditional sweet paste made from wheat sprouts.

Bunday tarjimalar xorijiy auditoriyaga taomning tarkibi va tayyorlanish usuli haqida aniq ma'lumot beradi. Ammo tavsifiy tarjima ba'zan milliy semantikani to'liq ifodalash imkonini bermaydi.

3. Semantik moslashuv va ma'no kengayishi

Ba'zi o'zbek gastronomik birliklari ingliz va rus tillarida umumlashgan ma'noda qo'llanilishi aniqlandi.

Masalan: "Pilaf" — guruchli taomlarning umumiy nomi. "Kebab" — turli go'shtli taomlarni anglatadi. "Flatbread" — milliy non mahsulotlarini umumlashtiradi.

Bu holat tarjima jarayonida ma'lum semantik yo'qotishlarga olib keladi. Chunki "osh" yoki "non" tushunchalari o'zbek madaniyatida kengroq lingvomadaniy mazmunga ega.

4. Grammatik moslashuv xususiyatlari

Rus tilida o'zbek gastronomik birliklari grammatik jihatdan faol moslashgan: плов - плова, плову, самса – самсы, манты - мантов.

Ingliz tilida esa bunday morfologik moslashuv deyarli kuzatilmaydi. Taom nomlari ko'pincha o'zgarmagan shaklda qo'llaniladi.

5. Lingvomadaniy konseptlar sifatida gastronomik birliklar

Tadqiqot natijalari o'zbek gastronomik birliklari milliy konseptlar sifatida muhim o'rin tutishini ko'rsatdi.

"Osh" o'zbek xalqida birlik, mehmondo'stlik, saxovat va marosim timsoli hisoblanadi. To'y, bayram, xotira tadbirlari va oilaviy yig'inlarda osh markaziy o'rin egallaydi.

Non o'zbek madaniyatida muqaddas ne'mat sifatida talqin qilinadi. Nonni hurmat qilish bilan bog'liq ko'plab urf-odatlar mavjud.

"Sumalak" konsepti

Sumalak Navro'z bayramining asosiy ramzlaridan biri bo'lib, u birlik, sabr va yangilanishni ifodalaydi.

6. Gastronomik birliklarning xalqaro kommunikatsiyadagi roli

Bugungi kunda o'zbek milliy taomlari xalqaro turizm va gastronomik diplomatiyaning muhim elementiga aylanmoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va xorijiy restoranlar orqali "plov", "samsa", "lagman" kabi birliklar xalqaro auditoriya orasida keng tarqalmoqda.

Natijada gastronomik leksika madaniyatlararo kommunikatsiyaning muhim vositasiga aylangan.

ISSN 3030-3907

Ingliz tilida transliteratsiya ko‘proq ekzotik milliy birlikni saqlab qolish vazifasini bajaradi. Rus tilida esa ayrim birliklar to‘liq leksik o‘zlashuv darajasiga yetgan.

2. Tavsifiy tarjima usulining qo‘llanilishi

Ingliz tilida o‘zbek taomlarini tushuntirish uchun ko‘pincha tavsifiy tarjimadan foydalaniladi:

Somsa — traditional baked pastry filled with meat and onions;

Lagman — noodle soup with vegetables and meat;

Chuchvara — small dumplings served in broth.

Bunday tarjima usuli xorijiy auditoriyaga taomning tarkibi va tayyorlanish usuli haqida tushuncha beradi.

3. Semantik moslashuv

Ba’zi gastronomik birliklar boshqa tillarda umumlashgan ma’noda qo‘llanadi:

Pilaf - guruchli taomlarning umumiy nomi;

Kebab - turli go‘shtli taomlar;

Flatbread - milliy non mahsulotlari.

Natijada asl milliy kolorit qisman yo‘qolishi mumkin.

4. Lingvomadaniy birlik sifatida gastronomik leksika

Tahlil davomida ayrim taom nomlari xalqning madaniy qadriyatlarini ifodalashi aniqlandi:

“Osh” — birlik, mehmondo‘stlik va marosim timsoli;

“Non” — muqaddaslik va baraka ramzi;

“Sumalak” — bahor, yangilanish va birdamlik timsoli.

Bu birliklar tarjima jarayonida oddiy leksik birlik sifatida emas, balki madaniy konsept sifatida talqin qilinishi lozim.

MUHOKAMA.

Gastronomik leksikaning tarjimasi lingvistik va madaniy omillar bilan chambarchas bog‘liq. O‘zbek milliy taomlari nomlarini ingliz va rus tillariga o‘girish jarayonida asosiy muammo milliy koloritni saqlab qolish hisoblanadi.

Rus tilida o‘zbek taomlari tarixiy va geografik yaqinlik sababli faol o‘zlashgan. Masalan, “плов”, “манты”, “лагман” kabi birliklar rus tilining faol lug‘at qatlamiga kirgan va grammatik jihatdan moslashgan. Ingliz tilida esa gastronomik birliklar ko‘proq ekzotik madaniy element sifatida qabul qilinadi.

Shuningdek, ingliz tilida tavsifiy tarjimaning keng qo‘llanishi milliy taomlarni xorijiy auditoriyaga tushunarli qilish zarurati bilan izohlanadi. Biroq tavsifiy tarjima ba’zan milliy semantikani to‘liq aks ettira olmaydi.

XULOSA.

ISSN 3030-3907

O‘zbek milliy taomlari bilan bog‘liq leksik birliklar o‘zida xalqning tarixiy, madaniy va ijtimoiy tajribasini mujassamlashtirgan muhim lingvomadaniy birliklar hisoblanadi.

Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. O‘zbek gastronomik leksikasi ingliz va rus tillariga asosan transliteratsiya, transkripsiya va tavsifiy tarjima orqali o‘tadi.

2. Rus tilida o‘zbek milliy taomlari nomlari tarixiy yaqinlik sababli faol leksik o‘zlashuvga uchragan.

3. Ingliz tilida esa milliy taom nomlari ko‘proq ekzotik birlik sifatida qabul qilinadi va ko‘pincha izoh talab qiladi.

4. Gastronomik birliklarning tarjimasida semantik ekvivalentlik bilan bir qatorda lingvomadaniy komponentlarni ham saqlash zarur.

5. Milliy taom nomlari xalqning mentaliteti, urf-odatlari va qadriyatlarini ifodalovchi madaniy konsept sifatida namoyon bo‘ladi.

Kelgusida gastronomik leksikani korpus lingvistikasi, pragmalingvistika va diskurs tahlili asosida yanada chuqurroq tadqiq etish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Safarov Sh. Lingvokulturologiya asoslari. – Toshkent: Akademnashr, 2019.
2. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. – Cambridge University Press, 2010.
3. Vinogradov V.S. Leksikologiya i perevod. – Moskva: Nauka, 2001.
4. Komissarov V.N. Teoriya perevoda. – Moskva: Vysshaya shkola, 1990.
5. Richards J., Schmidt R. Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics. – London: Pearson Education, 2013.
6. The representation of the names of uzbek national dishes in works of art and their translation B. Z. Rashidovna (https://scholar.google.com/citations?user=_e-ltvkAAAAJ&hl=ru&oi=sra), A Prasetyo - Multidisciplinary Journal of Science …, 2025 - mjstjournal.com

ISSN 3030-3907